

Л. Г. Кондрат, аспірантка кафедри конституційного і адміністративного права
Державного некомерційного підприємства «Державний університет «Київський авіаційний інститут»»
ORCID: 0009-0000-9255-1237

УЧАСНИКИ СИСТЕМИ НЕДЕРЖАВНОГО ПЕНСІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

У статті досліджується діяльність основних суб'єктів системи недержавного пенсійного забезпечення України, яка визначається необхідністю підвищення результативності функціонування цього напрямку фінансового ринку як важливого механізму формування додаткових пенсійних ресурсів у довгостроковій перспективі. Вказано, що в умовах демографічних трансформацій, зокрема поступового старіння населення, посилення фінансового навантаження на солідарну пенсійну систему, нестабільності макроекономічного середовища та недостатнього рівня фінансової культури громадян, роль недержавного пенсійного забезпечення суттєво зростає. Воно розглядається не лише як додаткове джерело доходів майбутніх пенсіонерів, а й як важливий елемент розвитку внутрішнього інвестиційного потенціалу держави.

Важливим аспектом дослідження визнано оцінку нормативно-правового забезпечення діяльності основних учасників системи недержавного пенсійного забезпечення, зокрема недержавних пенсійних фондів, страхових компаній та інших фінансових установ, залучених до цього процесу. Чинна регуляторна база потребує подальшого розвитку з урахуванням змін у фінансовому середовищі, сучасних вимог до управління пенсійними активами, а також необхідності наближення української системи до європейських принципів регулювання та нагляду.

Аргументовано, що окремою проблемою залишається недостатня сформованість фінансової інфраструктури, необхідної для ефективного інвестування пенсійних активів. Обмежений спектр доступних фінансових інструментів ускладнює процес диверсифікації інвестиційних портфелів та знижує можливості отримання стабільної доходності в умовах довгострокового управління коштами учасників системи. Унаслідок цього суб'єкти недержавного пенсійного забезпечення змушені здійснювати діяльність за умов обмеженого вибору надійних і водночас прибуткових напрямів інвестування, що створює додаткові ризики для виконання майбутніх зобов'язань перед вкладниками.

Ключові слова: недержавне пенсійне страхування, суб'єкт, трирівнева модель пенсійного забезпечення.

L. H. Kondrat. Participants in the non-state pension provision system

The article examines the activities of the main entities within the system of non-state pension provision in Ukraine, which is determined by the need to improve the effectiveness of this segment of the financial market as an important mechanism for the formation of additional pension resources in the long term. It is emphasized that under conditions of demographic transformations, particularly the gradual ageing of the population, increasing financial pressure on the solidarity pension system, macroeconomic instability, and insufficient financial literacy among citizens, the role of non-state pension provision is becoming increasingly significant. It is considered not only as an additional source of income for future retirees but also as an important element in the development of the country's domestic investment potential.

An important aspect of the research is the assessment of the regulatory and legal framework governing the activities of the main participants in the non-state pension provision system, including non-state pension funds, insurance companies, and other financial institutions involved in this process. The existing regulatory framework requires further improvement, taking into account changes in the financial environment, modern requirements for pension asset management, as well as the need to align the Ukrainian system with European principles of financial regulation and supervision.

It is substantiated that the insufficient development of financial infrastructure necessary for the effective investment of pension assets remains a significant challenge. The limited range of available financial instruments complicates the diversification of investment portfolios and reduces opportunities for achieving stable returns under conditions of long-term management of participants' funds. As a result, entities operating within the non-state pension provision system are forced to function with a limited choice of reliable and simultaneously profitable investment opportunities, which creates additional risks for fulfilling future obligations to contributors.

Key words: non-state pension provision, entity, three-tier pension system.

Постановка проблеми. Сучасний стан функціонування системи недержавного пенсійного забезпечення в Україні характеризується наявністю низки структурних проблем, які стримують її повноцінний розвиток. Однією з ключових перешкод залишається недостатній рівень довіри населення до відповідних фінансових інституцій. Така ситуація зумовлена комплексом факторів, серед яких недостатня прозорість

© Л. Г. Кондрат, 2026

Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу CC BY 4.0

діяльності окремих учасників ринку, складність фінансових продуктів для пересічних громадян, обмеженість доступної інформації щодо умов участі у пенсійних програмах, а також потреба у подальшому вдосконаленні системи державного контролю та нагляду.

Не менш важливою проблемою є низький рівень залучення населення до використання інструментів недержавного пенсійного накопичення. Така тенденція пояснюється як недостатньою обізнаністю громадян щодо переваг довгострокового пенсійного планування, так і невисокою платоспроможністю значної частини населення. Крім того, обмеженість державних стимулів для участі у недержавних пенсійних програмах знижує мотивацію громадян до формування індивідуальних накопичень.

Аналіз досліджень і публікацій. Серед досліджень особливостей адміністративно-правового регулювання систем державного та недержавного пенсійного забезпечення можна виділити публікації таких вчених, як О.Є. Дахнова, О. Линдюк, які вивчили сутність системи пенсійного забезпечення в цілому, Н.В. Бугас, Г.В. Дмитренко, Л.В. Діденко, які визначили особливості функціонування системи недержавного пенсійного забезпечення.

Метою статті є дослідження ролі та особливостей функціонування основних учасників системи недержавного пенсійного забезпечення в Україні.

Виклад основного матеріалу. Одним із ключових суб'єктів системи недержавного пенсійного забезпечення є недержавні пенсійні фонди (далі – НПФ) – це спеціалізовані фінансові установи, діяльність яких пов'язана з акумулюванням пенсійних внесків громадян, подальшим інвестуванням сформованих активів та здійсненням виплат накопичених коштів учасникам після досягнення ними пенсійного віку або настання інших умов, передбачених відповідними договорами. Саме НПФ займають центральне місце у структурі недержавного пенсійного забезпечення, основна концепція якого полягає у забезпеченні додаткового рівня пенсійних доходів за рахунок добровільних внесків громадян або роботодавців [1].

Головним завданням недержавних пенсійних фондів є створення ефективного та стабільного механізму накопичення, збереження і примноження пенсійних ресурсів, що у майбутньому дозволяє забезпечити додаткову фінансову підтримку особи після завершення її професійної діяльності. НПФ функціонують як окремі фінансові інституції, робота яких здійснюється відповідно до встановлених законодавчих вимог та перебуває під контролем уповноважених органів державного регулювання. Така система забезпечує захист прав учасників, підвищує рівень прозорості діяльності фондів та сприяє належному виконанню ними своїх зобов'язань.

Функціонування НПФ забезпечується сукупністю взаємопов'язаних функцій, які охоплюють усі етапи процесу недержавного пенсійного накопичення – від моменту залучення внесків до моменту здійснення пенсійних виплат учасникам [2].

Однією з фундаментальних є акумуляційна функція, сутність якої полягає у прийнятті та накопиченні пенсійних внесків, що надходять від фізичних осіб або роботодавців. Саме завдяки реалізації цієї функції формується фінансова основа для майбутніх виплат та забезпечується процес створення індивідуальних пенсійних накопичень.

Важливе значення має також облікова функція, яка передбачає організацію персоніфікованого обліку внесків кожного учасника фонду. Її реалізація дозволяє забезпечувати точне визначення обсягу накопичених коштів, контролювати рух пенсійних активів та підтримувати прозорість фінансових відносин між НПФ і вкладниками [3].

Однією з основних складових діяльності недержавних пенсійних фондів є інвестиційна функція, яка передбачає використання акумульованих пенсійних коштів шляхом їх розміщення у різноманітні фінансові інструменти з метою отримання інвестиційного доходу. Саме ефективне інвестування дозволяє збільшувати обсяг пенсійних активів, а також частково компенсувати негативний вплив інфляційних процесів на накопичені кошти.

Безпосередньо пов'язаною з інвестиційною діяльністю є функція управління активами. Вона включає процес формування інвестиційного портфеля, визначення напрямів вкладення коштів, вибір відповідних стратегій управління та здійснення контролю за результативністю використання активів. Якість реалізації цієї функції безпосередньо впливає на рівень прибутковості, надійності та загальну фінансову стабільність недержавного пенсійного фонду.

Важливою функцією НПФ є виплатна функція, яка полягає у здійсненні пенсійних виплат учасникам після виникнення відповідних юридичних підстав, зокрема досягнення пенсійного віку або інших умов, визначених пенсійним контрактом. Крім того, недержавні пенсійні фонди виконують інформаційно-консультативну функцію, зміст якої полягає у забезпеченні учасників необхідною інформацією щодо стану їхніх індивідуальних накопичень, результатів інвестиційної діяльності фонду та можливих ризиків, пов'язаних із функціонуванням системи [4].

Окремим напрямом діяльності НПФ є управління ризиками, спрямоване на забезпечення фінансової стійкості фонду шляхом зменшення можливих негативних наслідків інвестиційної діяльності. Реалізація цієї функції передбачає диверсифікацію активів, оцінку їх надійності, контроль за структурою інвестиційного портфеля та дотримання встановлених законодавством обмежень.

Таким чином, комплексне виконання зазначених функцій забезпечує ефективне функціонування недержавних пенсійних фондів, підтримує їх фінансову стабільність та дозволяє реалізувати основне призначення цієї інституції – формування додаткового джерела доходу громадян після завершення трудової діяльності та підвищення рівня їхнього пенсійного забезпечення.

Наступним важливим суб'єктом системи недержавного пенсійного забезпечення є адміністратори недержавних пенсійних фондів. Вони являють собою спеціалізовані юридичні особи, основною сферою діяльності яких є організаційне, облікове та інформаційне забезпечення процесів функціонування недержавних пенсійних фондів. Адміністратори виконують роль своєрідної зв'язуючої ланки між пенсійними фондами та їх учасниками, забезпечуючи належну організацію обліку, контроль за рухом пенсійних внесків, а також своєчасність і правильність проведення пенсійних виплат відповідно до умов укладених договорів [5].

До основних завдань адміністраторів НПФ належить здійснення персоніфікованого обліку учасників пенсійного фонду, реєстрація та контроль надходження пенсійних внесків, оброблення інформації щодо стану індивідуальних пенсійних рахунків, а також формування фінансової, статистичної та іншої передбаченої законодавством звітності. Крім виконання облікових функцій, адміністратори забезпечують організаційну підтримку діяльності фондів та сприяють ефективній координації взаємодії між усіма учасниками системи недержавного пенсійного забезпечення [6].

Діяльність адміністраторів НПФ охоплює широкий спектр організаційних і контрольних повноважень, реалізація яких є необхідною умовою стабільної роботи системи та захисту прав вкладників. Одним із найбільш важливих напрямів їхньої роботи є ведення персоніфікованого обліку пенсійних накопичень. Цей процес передбачає збір, систематизацію, актуалізацію та зберігання інформації про кожного учасника фонду, включаючи відомості щодо розміру внесків, стану індивідуальних рахунків, а також результатів управління пенсійними активами. Саме такий індивідуалізований підхід дозволяє забезпечити достовірність розрахунків накопичень та створює основу для правильного визначення майбутніх пенсійних виплат відповідно до умов пенсійного договору.

Важливим елементом діяльності адміністраторів є інформаційне забезпечення учасників недержавних пенсійних фондів. У межах цього напрямку вони здійснюють регулярне інформування щодо стану персональних пенсійних рахунків, обсягів сформованих накопичень, результатів інвестиційної діяльності фонду та витрат, пов'язаних з управлінням пенсійними активами. Надання такої інформації відбувається у формах та строки, визначені законодавчими вимогами або положеннями укладених договорів [7]. Забезпечення відкритості інформаційних потоків підвищує прозорість діяльності НПФ та дозволяє учасникам здійснювати контроль за формуванням і використанням власних пенсійних накопичень.

Окреме значення має функція адміністраторів щодо забезпечення відповідності діяльності недержавних пенсійних фондів встановленим нормативно-правовим вимогам. Вона включає перевірку правильності проведення облікових операцій, підготовку та своєчасне подання звітності до відповідних контролюючих органів, а також забезпечення належного захисту персональних даних учасників. Крім того, адміністратори здійснюють контроль за виконанням положень пенсійних договорів, дотриманням встановлених процедур та правомірністю здійснення пенсійних виплат.

Ефективна реалізація зазначених функцій сприяє забезпеченню стабільності правового та фінансового середовища діяльності недержавних пенсійних фондів, підвищує рівень організованості системи та формує передумови для зміцнення довіри громадян до механізмів недержавного пенсійного забезпечення.

Для оцінювання ефективності роботи адміністраторів недержавних пенсійних фондів необхідно враховувати комплекс критеріїв, які характеризують якість виконання ними своїх функцій [8]. Одним із визначальних показників є рівень професійної компетентності працівників адміністратора. Він включає наявність профільної освіти, практичного досвіду у сфері пенсійного забезпечення, відповідних професійних сертифікатів та дозвільних документів.

Високий рівень кваліфікації персоналу адміністратора безпосередньо впливає на ефективність обслуговування учасників пенсійного фонду, точність ведення персоніфікованого обліку, якість підготовки документації та правильність здійснення фінансових операцій [9]. Саме професійна компетентність працівників є одним із ключових чинників забезпечення надійності та результативності діяльності адміністраторів у системі недержавного пенсійного забезпечення.

Одним із важливих критеріїв оцінювання діяльності адміністратора є рівень якості взаємодії з учасниками пенсійного фонду. Цей показник характеризується швидкістю та ефективністю опрацювання звернень, доступністю консультаційних послуг, якістю інформаційного супроводу, а також оперативністю реагування на зміни, що стосуються індивідуальних пенсійних рахунків учасників. Високий рівень обслуговування має важливе значення для формування позитивного сприйняття системи недержавного пенсійного забезпечення та зміцнення довіри громадян до її інституцій.

Водночас суттєвим фактором ефективності роботи адміністратора є забезпечення прозорості його діяльності. Учасники недержавних пенсійних фондів мають отримувати своєчасну, достовірну та зрозумілу інформацію щодо обсягів власних накопичень, результатів інвестиційної діяльності, а також основних

фінансових показників функціонування фонду. Відкритість інформації, якість звітності та повнота розкриття даних є необхідними умовами для забезпечення належного рівня довіри до системи недержавного пенсійного забезпечення в цілому.

Важливим напрямом удосконалення діяльності адміністраторів є створення зручних механізмів взаємодії з учасниками фондів [10]. Використання сучасних цифрових технологій, зокрема електронних сервісів, персональних кабінетів користувачів, можливості дистанційного доступу до інформації про накопичення та внесення змін до персональних даних, дозволяє значно підвищити якість і швидкість обслуговування. Додатковим елементом ефективної комунікації є функціонування контактних центрів, які забезпечують оперативне вирішення питань учасників та надання необхідної консультаційної допомоги.

Таким чином, адміністратори недержавних пенсійних фондів виступають одним із ключових елементів системи недержавного пенсійного забезпечення, оскільки ефективність їхньої діяльності безпосередньо впливає на рівень організаційної стабільності, інформаційної відкритості та довіри громадян до пенсійних інституцій.

Наступною важливою категорією учасників системи недержавного пенсійного забезпечення є компанії з управління активами. Це спеціалізовані фінансові установи, основним напрямом діяльності яких є професійне управління пенсійними активами з метою їх ефективного розміщення, збереження та примноження [11]. Саме ці компанії відіграють визначальну роль у процесі інвестування накопичених пенсійних коштів, оскільки від якості прийнятих ними управлінських рішень залежить рівень інвестиційного доходу учасників недержавних пенсійних фондів.

Головним завданням компаній з управління активами є забезпечення приросту пенсійного капіталу шляхом здійснення виваженої інвестиційної діяльності, що ґрунтується на принципах прибутковості, безпеки, ліквідності активів та мінімізації ризиків. Для реалізації цієї мети кошти пенсійних фондів можуть розміщуватися у різноманітні фінансові інструменти, зокрема державні та корпоративні цінні папери, акції, банківські депозити та інші активи, які мають потенціал забезпечення стабільного доходу у довгостроковій перспективі.

Одним із основних напрямів роботи компаній з управління активами є формування та реалізація інвестиційної політики, яка визначає принципи розподілу пенсійних ресурсів між різними категоріями активів з урахуванням поточної ситуації на фінансовому ринку, допустимого рівня ризику та очікуваної дохідності. Грамотно сформований інвестиційний портфель дозволяє не лише зберігати накопичені пенсійні кошти, а й забезпечувати їх поступове збільшення, що є важливою умовою підвищення рівня майбутнього пенсійного забезпечення громадян [12].

Крім безпосереднього управління активами, компанії здійснюють постійний аналіз стану фінансових ринків, оцінюють економічні тенденції, визначають потенційні ризики та за необхідності коригують структуру інвестиційного портфеля. Такий підхід дозволяє підтримувати стабільність інвестиційної діяльності, своєчасно реагувати на зміни зовнішнього середовища та забезпечувати ефективне використання пенсійних ресурсів. У цьому контексті діяльність компаній з управління активами є одним із визначальних чинників надійності системи недержавного пенсійного забезпечення та фінансової захищеності майбутніх пенсіонерів.

Оцінювання ефективності діяльності компаній з управління активами передбачає аналіз низки показників, серед яких особливе значення має результативність інвестиційної діяльності та якість управління пенсійними ресурсами. Одним із ключових критеріїв є рівень отриманої дохідності від інвестування активів, який дозволяє визначити ефективність прийнятих управлінських рішень [13]. Для цього здійснюється порівняння фактичних результатів діяльності компанії з динамікою ринкових індексів, показниками інших учасників ринку та запланованими орієнтирами щодо зростання пенсійних накопичень. Такий аналіз дає можливість оцінити доцільність обраної інвестиційної стратегії та професійний рівень управління активами.

Не менш важливим аспектом оцінювання є ефективність системи управління інвестиційними ризиками. Окрім показників прибутковості, необхідно враховувати можливі фінансові загрози, які виникають у процесі розміщення пенсійних коштів. У межах цього напряму аналізуються рівень диверсифікації інвестиційного портфеля, застосування механізмів зниження ризиків та здатність компанії адаптуватися до змін ринкового середовища. Розвинена система ризик-менеджменту дозволяє забезпечити більшу стабільність пенсійних активів, знизити ймовірність фінансових втрат та підвищити надійність функціонування системи недержавного пенсійного забезпечення.

Важливим критерієм оцінювання діяльності компаній з управління активами є їх здатність забезпечувати відповідність усіх операцій вимогам чинного законодавства у сфері управління пенсійними ресурсами. Інвестиційні рішення мають прийматися виключно в межах установлених нормативно-правових положень, які визначають правила розміщення активів, обмеження щодо використання окремих фінансових інструментів, а також допустимий рівень інвестиційного ризику. Порушення таких вимог може спричинити негативні наслідки, зокрема застосування регуляторних заходів, виникнення фінансових втрат та зменшення рівня довіри учасників до системи недержавного пенсійного забезпечення.

Компанії з управління активами є одним із базових елементів системи недержавного пенсійного забезпечення, оскільки саме вони забезпечують професійне управління сформованими пенсійними активами та здійснюють їх ефективне розміщення з метою отримання інвестиційного доходу. Основним напрямом їх діяльності є раціональне використання фінансових ресурсів учасників фондів, спрямоване на збереження, примноження накопичень та зниження потенційних фінансових ризиків.

Однією з основних функцій компаній з управління активами є здійснення інвестиційної діяльності. У межах цієї функції вони приймають рішення щодо розміщення пенсійних коштів у різні категорії фінансових активів, серед яких державні цінні папери, корпоративні облігації, акції, банківські депозити та інші інструменти фінансового ринку [14]. Основною метою такого управління є забезпечення стабільного приросту пенсійного капіталу учасників фондів у довгостроковому періоді.

Важливе місце у діяльності компаній займає формування інвестиційної стратегії. Вона передбачає визначення принципів розподілу пенсійних активів між різними видами вкладень з урахуванням поточного стану фінансового ринку, прогнозів економічного розвитку, очікуваної прибутковості та рівня допустимих ризиків. Раціонально сформована стратегія дозволяє досягнути оптимального співвідношення між необхідним рівнем доходності та забезпеченням фінансової стабільності пенсійних активів.

Ще одним важливим напрямом діяльності є управління ризиками, яке передбачає комплекс заходів щодо виявлення, оцінювання та мінімізації можливих негативних наслідків інвестиційної діяльності. Компанії здійснюють постійний аналіз ризикових факторів, контролюють зміни ринкової ситуації та використовують механізми диверсифікації активів [15]. Це дозволяє зменшити залежність результатів діяльності від коливань фінансового ринку та забезпечити більш стабільний рівень збереження пенсійних накопичень.

Значну роль у роботі компаній з управління активами виконує аналітична функція. Вона полягає у систематичному дослідженні стану фінансового середовища, оцінюванні перспективності окремих інвестиційних інструментів, аналізі економічних тенденцій та прогнозуванні можливих змін ринкових умов [3]. Результати такої аналітичної діяльності використовуються під час прийняття управлінських рішень щодо структури та напрямів інвестування пенсійних активів.

Крім того, компанії реалізують контрольну функцію, яка спрямована на забезпечення відповідності інвестиційної діяльності законодавчим нормам та внутрішнім правилам управління активами. Вони здійснюють контроль за дотриманням встановлених обмежень, вимог щодо диверсифікації інвестиційного портфеля та визначених параметрів ризику.

Окреме значення має інформаційна функція компаній з управління активами. Вона передбачає підготовку та надання інформації щодо результатів управління пенсійними активами, рівня отриманої доходності, структури інвестиційного портфеля та інших показників діяльності [8]. Забезпечення прозорості такої інформації сприяє підвищенню обізнаності учасників та формуванню довіри до системи недержавного пенсійного забезпечення.

Отже, компанії з управління активами є одним із визначальних суб'єктів функціонування недержавних пенсійних фондів, оскільки саме від професійності їх роботи залежить ефективність інвестування пенсійних коштів, рівень доходності накопичень та фінансова захищеність учасників. Аналіз результативності діяльності таких компаній дозволяє визначити проблемні аспекти функціонування системи та сформулювати напрями її подальшого розвитку.

Важливим учасником системи недержавного пенсійного забезпечення також є зберігачі пенсійних активів. Ними виступають спеціалізовані фінансові установи, переважно банківські організації, основне призначення яких полягає у забезпеченні надійного зберігання пенсійних коштів учасників недержавних пенсійних фондів та здійсненні незалежного контролю за операціями з такими активами.

Функції зберігачів не обмежуються лише фізичним або обліковим зберіганням активів. Вони також виконують важливі контрольні та операційні завдання, зокрема здійснюють моніторинг руху пенсійних коштів, перевіряють відповідність операцій інвестиційній декларації фонду та контролюють дотримання законодавчих обмежень щодо напрямів інвестування [7]. Таким чином, зберігачі виконують роль незалежного елементу контролю у структурі системи недержавного пенсійного забезпечення, що дозволяє запобігти неправомірному використанню активів та знижувати рівень фінансових ризиків для учасників НПФ.

До додаткових напрямів діяльності зберігачів належать ведення обліку пенсійних активів, проведення розрахунків за операціями з цінними паперами, а також надання інформації контролюючим та регуляторним органам. Завдяки виконанню цих функцій вони забезпечують стабільність роботи пенсійної системи, сприяють захисту довгострокових накопичень громадян та підвищують рівень довіри до механізмів недержавного пенсійного забезпечення.

Оцінювання надійності банків-зберігачів має особливе значення, оскільки від їх фінансового стану та професійної діяльності залежить безпека пенсійних активів і стабільність функціонування всієї системи НПФ. Одним із ключових критеріїв є фінансова стійкість банківської установи, яка визначається рівнем капіталізації, показниками ліквідності, результатами фінансової звітності, кредитними рейтингами та здатністю протистояти кризовим економічним умовам. Чим вищий рівень фінансової стабільності банку, тим нижчими є ризики втрати або обмеження доступу до пенсійних активів.

Важливою умовою здійснення діяльності зберігача є наявність необхідних ліцензій та дозвільних документів, які підтверджують право установи виконувати депозитарні та зберігальні функції у сфері управління пенсійними активами. Регулярний контроль з боку державних органів забезпечує дотримання законодавчих вимог та створює додаткові гарантії захисту прав учасників фондів [4].

Ще одним суттєвим показником є ділова репутація банку-зберігача. Вона формується на основі тривалості та результативності роботи установи, відсутності серйозних фінансових порушень, здатності виконувати взяті зобов'язання та рівня довіри з боку учасників фінансового ринку. Позитивна репутація є важливим фактором, що підтверджує надійність і прозорість діяльності установи [6].

Таким чином, банки-зберігачі виконують комплексну функцію у системі недержавного пенсійного забезпечення, поєднуючи завдання щодо збереження активів, контролю за операціями, ведення обліку та забезпечення законності використання пенсійних коштів. Оцінювання їх фінансової стабільності, відповідності регуляторним вимогам та діловій репутації є необхідною умовою для гарантування захисту пенсійних накопичень громадян і забезпечення стійкого функціонування всієї системи.

Висновки. Проведене дослідження діяльності основних учасників системи недержавного пенсійного забезпечення дозволяє зробити висновок, що ефективність її функціонування залежить від узгодженої взаємодії всіх інституційних елементів, кожен із яких виконує окрему, але взаємопов'язану функцію. Недержавне пенсійне забезпечення являє собою складну фінансово-організаційну систему, у якій роль окремих суб'єктів визначається не лише виконанням власних повноважень, а й здатністю забезпечувати надійність, прозорість та довіру з боку учасників.

Діяльність учасників системи недержавного пенсійного забезпечення формує основу її стабільності та результативності. Лише за умови професійного управління, належного контролю, прозорості операцій та ефективної взаємодії між усіма суб'єктами можливе створення дієвого механізму довгострокового пенсійного накопичення, здатного забезпечити додатковий рівень фінансової захищеності громадян та сприяти розвитку соціально орієнтованої економіки України.

Список використаних джерел:

1. Бобирь О. І., Смирнов С. О. Фінансовий механізм системи пенсійного забезпечення. : монографія / С. О. Смирнов, О. І. Бобирь ; Дніпропетровський національний університет, 2008. 248 с.
2. Пузирьова П. В. Сутність та значення діяльності основних учасників недержавного пенсійного забезпечення в Україні *Актуальні проблеми економіки*. 2025. № 2 (284). С. 83–98. DOI: 10.32752/1993-6788-2025-1-284-83-98
3. Вергелюк, Ю. Ю., Лещенко, М. А. Сучасний стан та перспективи розвитку ринку недержавного пенсійного забезпечення в Україні. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія : Економіка*, 2022, 27, 42–45. DOI: 10.25264/2311-5149-2022-27(55)-42-45
4. Sharova O. Development of Private Pension Systems in Post-Soviet Countries: Challenges and Opportunities. *Journal of Eastern European Economic Studies*, 2020, 19(2), 122–137. URL: <https://ejes.uaic.ro/archive.htm>
5. Виговська В. Сучасні проблеми розвитку недержавного пенсійного забезпечення в Україні. *Проблеми і перспективи економіки та управління*, 2020, 4(24), 170–178. DOI: 10.25140/2411-5215-2020-4(24)-170-178
6. Дем'янчук О. І., Вербова А.-М. В. Сутність та сучасний стан розвитку недержавних пенсійних фондів в Україні. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Економіка» : науковий журнал*. Острог : Вид-во НаУОА, грудень 2021. № 23(51). С. 55–61. DOI: 10.25264/2311-5149-2021-23(51)-55-61
7. Котик О., Лисачок А. Переваги та недоліки впровадження пенсійної реформи в Україні. *Молодий вчений*, 2018, (1(53)), 909–913. URL: <https://molodyivchenyi.ua/index.php/journal/article/download/5479/5365/>
8. Пенсійна реформа в Україні: напрями реалізації: колект. моногр./ Е. М. Лібанова [та ін.] ; ред. В. Г. Чебанова; НАН України, Ін-т демографії та соц. дослідж. ім. М. В. Птухи/ К. : 2010. Бібліогр.: с. 258–269. 269 с., ISBN 978-966-02-6122-8
9. Надточій Б., Яценко В. Пенсійне забезпечення в Україні: історичний аспект. *Україна: аспекти праці*, 2000, 1, 8–15. URL: <https://forinsurer.com/public/03/02/26/310>
10. Нечай А. О. Накопичувальна пенсійна система як складова недержавного пенсійного фонду. *Молодий вчений*, 2020, (1(77)), 25–28. <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2020-1-77-5>
11. Покальчук О. К., Пузирьова П. В. Інноваційний розвиток національного страхового ринку у фокусі стратегічних пріоритетів. *Інноватика в освіті, науці та бізнесі: виклики та можливості* : матеріали IV Всеукраїнської конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених, м. Київ, 17 листопада 2023 р., 2, 208–213. URL: <https://er.knutd.edu.ua/handle/123456789/26783>
12. Покальчук О. К., Пузирьова П. В. Цифровізація страхового бізнесу: інноваційний розвиток в умовах війни. *Науковий вимір осмислення та пошуку оптимальних моделей розвитку України: маркетинговий, економічний, фінансовий та управлінський аспекти* : збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції, м. Київ, 04-05 березня 2024, 234–236. URL: <https://er.knutd.edu.ua/handle/123456789/26932>

13. Рогатіна Л. П. Система безпеки недержавних пенсійних фондів в Україні. *Вісник Хмельницького національного університету*, 2020, 5(286), 47–52. <https://doi.org/10.31891/2307-5740-2020-286-5-47>.

14. Pokalchuk O. K., Puzyrova P. V. Theoretical foundations of formation of innovative strategies of insurance companies in Ukraine and peculiarities of its development under martial law. *Журнал стратегічних економічних досліджень*, 2024, 4 (21), 100–110. <https://dx.doi.org/10.30857/2786-5398.2024.4.9>

15. Федина В. В., Саламаха Ю. В. Недержавні пенсійні фонди і страхові компанії як суб'єкти недержавного пенсійного забезпечення. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер. : Економічні науки*, 2017. 27(3), 85–88. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvkhdu_en_2017_27%283%29__21

Дата першого надходження статті до видання: 03.07.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 24.07.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 15.09.2026